

Een verdediging van Richard Minne

Te bozig om dichter te zijn

Minne was de dichter die bijna nooit gedichten schreef: geen tijd, geen zin of te bozig. Hij was wel met zijn pen in de weer, maar vooral als redacteur van de socialistische krant 'Vooruit'. Biografie van een schrijver die in wezen een krantenman was. door Hans Renders

DE VRIJHEID NOG VEROVEREN
 RICHARD MINNE 1891-1965
 DOOR MARCO DAANE
 DE ARBEIDERSPERS, 552 P., f75,-

DE STUGGE DICHTER RICHARD MINNE
 EEN ONGEKAMDE BEER IN EEN
 PARFUMERIEWINKEL

De biografie van Richard Minne maakt nieuwsgierig naar die van Louis Paul Boon. In de noten van *De vrijheid nog veroveren*; *Richard Minne 1891-1965* voert Marco Daane een ware kruistocht tegen Kris Humbeek, schrijver van de nog niet gepubliceerde biografie van Boon. Op een agressieve toon die in de rest van zijn boek niet voorkomt, hekelt Daane de manier waarop Humbeek te werk gaat: 'Humbeeks weergave is een simplificering van de werkelijkheid,' 'Kris Humbeek oppert suggestief,' 'Humbeek is (...) tendentius.' Op de lijst 'mondelijke bronnen' die Daane heeft opgenomen, ontbreekt Humbeek, maar uit een van zijn laatste en langste noten blijkt dat de twee elkaar wel degelijk gesproken hebben. Erg gezellig kan dat niet geweest zijn. Daane concludeert in elk geval dat Humbeek 'de beeldvorming van Minne binnen de

literatuurgeschiedenis' ondermijnt. Ik wil onmiddellijk aannemen dat Kris Humbeek een verwerpelijke sujet is, maar tegelijkertijd geloof ik niet dat er zoveel aan de beeldvorming van Minne te ondermijnen valt. Hij is een betrekkelijk onbekend dichter, met een klein oeuvre van poëzie en proza dat ook nog eens van wisselende kwaliteit is. Rondom zijn naam hangt, in kleine kring, een mythe. Er wordt geheimzinnig gedaan over zijn extreem linkse verleden in Gent, hij krijgt een aureool door zijn bescheiden bijdrage aan *Forum* en niet in de laatste plaats wekt hij belangstelling als journalist bij de socialistische krant *Vooruit*.

Minne was de dichter die praktisch nooit gedichten schreef: geen tijd, geen zin of te bozig. Zijn imago van bonkige en linkshandige dichter was al vroeg gevestigd. Het heeft niet kunnen verhinderen dat het gapende gat van de vergetelheid zich voor Minne vervaarlijk ver geopend heeft. Misschien dat Daane daarom zo fel op Humbeek is. Boon zal over vijftig jaar nog gelezen worden en Minne niet. Een voorspelling die ik over de respectievelijke biografieën niet voor mijn rekening durf te nemen. Daane heeft een belangrijk boek geschreven omdat hij het gedurfd heeft Minne in een politieke context te zetten. En aangezien al die andere aangekondigde biografieën van Vlaamse schrijvers maar niet verschijnen, vult zijn verhaal over het politiek verkavelde literaire klimaat in Vlaanderen een leemte.

Minne werd geboren in Gent. Zijn vader schreef hem in bij het Gentse atheneum, voor de studierichting 'Handelsafdeling'. Maar Minne was meer in politiek en literatuur geïnteresseerd. Die belangstelling kon hij botvieren door lid te worden van het Taalminnend Studentengenootschap De Heremans' zonen, een flamingantengeselschap dat zich ten doel stelde de Nederlandse taal en cultuur te dienen. Minnes voor-

dracht over Stijn Streuvels werd al snel gevolgd door een publicatie in *Jonge Krachten*; *Vlaams maand-schrift voor jonge elementen*, volgens Daane een van de blaadjes 'die met de hand werden geschreven en via nu al lang vergeten technieken werden vermenigvuldigd'. Minne debuteerde met een verhaal en een gedicht en werd er ook maar meteen redacteur van. Het flamingantisme en de eenvoudige komaf van de nieuwe medewerker versterkten elkaar en het is niet verwonderlijk dat de nog minderjarige Minne zich tot het socialisme bekeerde. Met de studie wilde het ondertussen niet vlotten en ondanks zijn hooggestemde ideeën werd Minne toch gewoon handelsreiziger – een groot woord voor een nauwelijks volwassen jongen die zijn (door zijn biograaf vaag gehouden) koopwaar maar niet kwijt raakte. Des te groter was de motivatie om het met zijn schrijverschap tot iets te brengen. En dat leek te lukken, want op 1 mei – heerlijke dag voor een jongesocialist – 1911 haalde een van zijn verhalen voor het eerst de socialistische krant *Vooruit*.

Daane beschrijft het socialisme, en Minnes rol daarin, van voor de Eerste Wereldoorlog in Vlaanderen overtuigend, met aandacht voor clubjes, krantjes en kwesties. In 1913

'De tijd gaat rap. De beurs is krap. De geest is slap. De toekomst pap'

schreef Minne in *De Tribune* een artikel waarin hij zich niet alleen tegen liberalen en katholieken afzette, maar ook tegen de eigen socialistische voormannen. En in *De Jonge Socialist* zette hij zich af – toen al! – tegen kolonialisme: 'Laat de negers in opstand komen tegen degenen die hun grond komen rooven.' Het lukte hem om vast medewerker te worden van het wekelijkse *Zondagsblad* van *Vooruit*. Voortaan verkeerde hij in gezelschap van Cyriel Buysse, Maurice Roelants, Gaston Burssens en Raymond Herreman. De kennismaking met de laatste is van groot belang voor Minneschrijverschap geweest.

Een schrijverschap dat zich overigens voortvarend ontwikkelde. Kunst moest ten dienste staan van het proletariaat, zo had Minne tot dan toe gepropageerd. Maar steeds meer bekende hij zich tot het individualistische kunstenaarschap dat hij zo fel had bestreden. Toch kon hij ook in zijn nieuwe rol de bourgeoisie epateren:

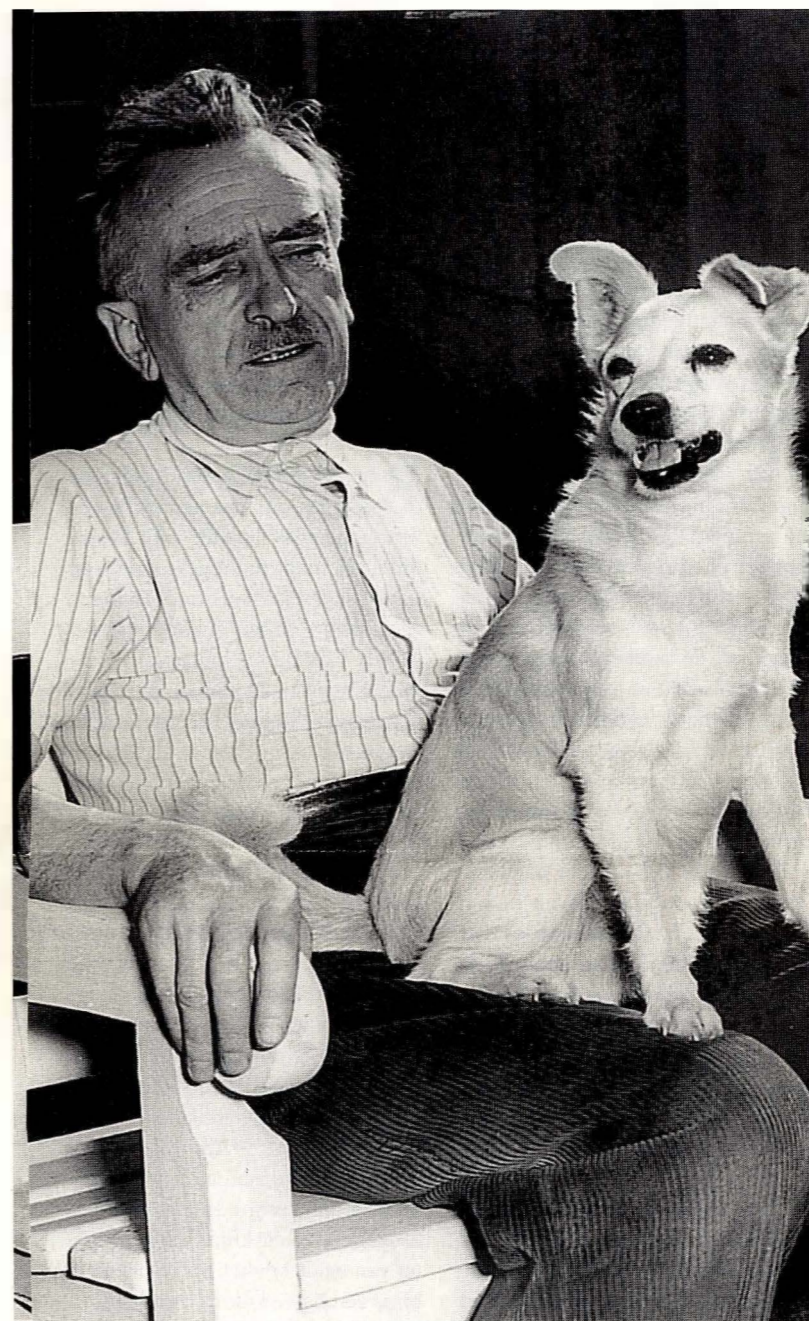
VADEMECUM VOOR DE DICHTER

*Doe dommer dan ge zijt,
 maar mijd u voor de klippen;
 leef buiten ruimte en tijd
 doch spoed u lijk de kippen.*

*Werk zonder mate of plan,
 maar spied door alle luiken;
 veracht de burgerman,
 doch ledig zijne kruiken.*

Dichters worden altijd verkeerd begrepen, daarom worden ze dichter. Maar met Minne ging het verder. Als hij dichtte: 'Meneer Van de Woestijne heeft het vóórgedaan,' werd daarin niet de ironie gezien. Volgens de critici zou Minne een volgeling van Van de Woestijne zijn. De plotselinge, ontvullende wendingen in de poëzie van Minne hebben voor veel misverstand gezorgd. Daane vindt het niet de moeite waard om uit te leggen waarom Minne zo vaak verkeerd begrepen werd: toon, woordgebruik en thematiek zijn volgens hem doodeenvoudig 'onvergelijkelijk'. Dat moge zo zijn, maar wie nu *In den zoeten inval* leest – Minnes debuut in feite zijn enige serieuze bundel – begrijpt op een enkel gedicht na deze bijna-heiligverklaring toch niet goed. Het is mooi dat Daane heeft gekozen voor een brede cultuurhistorische aanpak, maar over het werk van Minne heeft hij wel erg weinig te melden.

Fernand Toussaint van Boelare, directeur van het 'Vertaalbureau', haalde Minne naar Brussel als ambtenaar bij het ministerie van Justitie. Omdat Toussaint van Boelare zelf schrijver was, rekruteerde hij zijn vertalers liefst onder jonge letterkundigen. Maurice Roelants werkte er naast minder bekende schrijvers als Daan Boens en Willem Putman. Minnes 'dienstoverste' was de dichter Jan van Nijlen. Een stimulerende omgeving,

AMVC, ANTWERPEN

zou je zeggen, maar Minne werd al na drie weken ziek: geestelijk en lichamelijk totaal uitgeput. Het was 1921, Minne was nog maar dertig jaar, maar hier ligt de cesuur in zijn leven. Hij was moe van de verheven politieke idealen, moe van de stad Brussel, moe van het geliteratuur om hem heen, inclusief het door hem zelf opgerichte tijdschrift *'t Fonteintje*. En zonder hulp van anderen zou hij waarschijnlijk nooit meer tot iets gekomen zijn. Eerst en vooral was daar zijn mede-*Fontein*er Raymond Herreman. Hij bleef tientallen jaren lang, meestal vergeefs, Minne uitdagen tot schrijven. Herreman redigeerde Min-

nes gedichten en stuurde ze naar literaire tijdschriften. Hij was het ook die Minnes debuutbundel samenstelde, er een drukker voor zocht en samen met Roelants de verspreiding op zich nam. Hoe enthousiaster Herreman werd, hoe bokkiger Minne zich toonde. Als een verwend kind schreef hij aan zijn vriend: 'De tijd gaat rap. De beurs is krap. De geest is slap. De toekomst pap.' Korte tijd daarna spande Jan Greshoff zich voor Minne in door de Nederlandse uitgever Alexander Stols ertoe over te halen een bloemlezing uit *'t Fonteintje* te publiceren met een inleiding van Jan van Nijlen. Minne en

zijn bentgenoten raakten in Nederland bekend in hetzelfde jaar (1924) waarin *'t Fonteintje* alweer van het toneel verdween. Minne was boer geworden. Het werk met riek en spade zou zijn gezondheid ten goede moeten komen, maar de dichter had het boerenwerk onderschat. Toch hield hij het toch nog een jaar of vier vol en toen was hij dan ook totaal uitgeput. Aan zijn groene periode hield hij een onboerse, bijna sentimentele liefde voor honden, koeien en andere gebruiksdieren over. De wat stugge Minne kon er mooi en altijd weer een beetje ironisch over dichten.

'Een bundel goede verzen is meer dan voldoende om een leven te rechtvaardigen.' Toch was er onvrede. 'Tien jaren heb ik verposeld aan politiek en economie. Daar door heb ik nog maar één boekje uitgegeven en maak ik taalfouten. Een proper bilan.' Dapper begon Minne te schrijven aan een merkwaardig autobiografisch boek, een soort theaterdialogen in poëzie en proza: *Heineke Vos en zijn biograaf*. Herreman stond onmiddellijk klaar er de boer mee op te gaan. Stols wilde het wel voor een van zijn luxe boekenreeksen, maar Minne had geen zin te figureren 'als een ongekamde beer in een parfumeriewinkel'. En er moest weer gewerkt worden voor de kost.

Een sentimentele liefde voor honden, koeien en andere gebruiksdieren

Het zal wel weer op voorspraak van Herreman zijn geweest dat Minne begin jaren dertig medewerker en redacteur van *Vooruit* kon worden. Minne was dan niet meer politiek actief, werken bij *Vooruit* kwam wel tegemoet aan zijn non-conformistische levenshouding. En het militante taalgebruik was hij ook nog niet verleerd. 'Ik voel mijn zelfvertrouwen met een vuist groeien,' schreef hij na twee dagen werken op de documentatiedienst. Net als twintig jaar daarvoor ging hij schrijven voor een wekelijkse bijlage van *Vooruit*, een soort literair weekblad onder de titel *Koekoek*. Met Minne in de redactie

werd het een satirisch blad waarover vooral katholieken zich erg boos konden maken. De nationalistische Wies Moens eiste zelfs lijfstraffen om deredactie tot de orde te roepen. Hier begint Minne dan eindelijk te accelereren. Hij blijkt au fond een krantenman te zijn, een journalist die veel klaagt maar hard kan werken. Iemand die de tucht van de tredmolen nodig had om tot iets te komen. Minne trok 's morgens na binnenkomst op de redactie zijn jas uit en hees zich in een okerkleurige stofjas, een morsig sigarettenpeukje tussen zijn lippen. Zo begon hij als een inktkoele in *Koekoek* de wekelijkse rubriek 'Brieven van Pierken', een humoristische feuilleton waarin de belevissen van de Gentse volksjongen Pierken worden verteld. Op aanstekelijke wijze beschrijft Daane Minnes zelfspot, zijn liefde voor de Franse literatuur en zijn campagne voor het in stand houden van het Gentse dialect. Minne begon naast *Koekoek* ook voor de krant te schrijven: stukjes, columns en literaire kritieken. Een vette corruptiezaak onder pseudoniem in zesenzeventig afleveringen uitbenen vond hij evenmin een probleem. Halverwege 1934 kwam Minne op de buitenlandredactie te werken. Voor de literatuur was hij voorlopig verloren, tenzij je journalistiek als *literature in a hurry* beschouwt.

'Gij hebt brokkelige, stuntelige, onbeholpen verzen en dito proza geschreven,' schreef Maurice Roelants als liefdevolle aanbeveling in het voorwoord van Minnes derde boek: *Wolfljzers en schietgeweren*. Behalve dat het op een merkwaardig tijdstip verscheen, namelijk in 1942, was het ook een merkwaardig boek: het voorwoord van Roelants, een bloemlezing uit zijn eerste bundel *In den zoeten inval*, wat nieuwe gedichten, drie novellen en wat fragmenten uit brieven die Minne aan vrienden had geschreven. Met *Wolfljzers en schietgeweren* won Minne de Driejaarlijkse Staatsprijs, waar hij volgens zijn biograaf 'recht' op had. Flauwekul natuurlijk. De eveneens genomineerde Louis Paul Boon had die voor zijn *De voorstad groeit* moeten krijgen; maar een dergelijk inzicht zal Daane die verschrikkelijke Kris Humbeek nooit gunnen. **LN**

INGEZONDEN MEDEDELING

Privé-domein
 Auteur van de maand
Giuseppe Verdi
Autobiografie in brieven
 In augustus: f 34,90
 (daarna f 49,90)
DE ARBEIDERSPERS